

podmínek nezbytných pro rychlé vybudování a růst jaderného průmyslu za účelem zvyšování životní úrovně v členských státech a k rozvoji vztahů s ostatními zeměmi. Autor pak nabízí kritický pohled na primární právo Euratomu. Konstatuje, že důsledkem značné statiky Euratomu je skutečnost, že celá řada ustanovení SESAE je v současnosti považována za obsoletní, nebyla nikdy v praxi aplikována, resp. jsou aplikována odlišným způsobem, než to stanovuje jejich znění.

Stěžejní kapitolou předložené publikace je pak kapitola třetí zabývající se hmotným právem Euratomu. Věnuje se jednotlivým hmotněprávním kapitolám Hlavy II SESAE, a to zejména ve vztahu k pravomocím, které Euratomu z těchto kapitol plynou, včetně přehledu norem sekundárního práva Euratomu, které byly na základě jednotlivých ustanovení Hlavy II SESAE v rámci Euratomu vydány, a s nimi souvisejícími rozhodnutími Evropského soudního dvora.

Obzvláště zajímavou je pak část této kapitoly zabývající se nakládáním s poznatky, kterými Euratom disponuje. V rámci své činnosti se Euratom může stát majitelem patentů či užitných vzorů jako výsledku svých výzkumných programů. Vykonavatelem tohoto vlastnictví je pak Evropská komise, která uděluje na základě žádosti členským státům nevýlučné licence.

Autor svou studii uzavírá s tím, že vývoj po roce 2000 lze v zásadě označit za slibný, když Euratom ze sebe sňal masku fosilie a odmítl roli nezainteresovaného komparsisty. Autor předpokládá, že v post-fukushimské éře tak bude hrát jak roli koordinační, tak normotvornou, což by mělo vést k další harmonizaci a zejména k unifikaci bezpečnostních standardů.

Hlavním přínosem publikace je hloubkové uvedení do oblasti, která byla do současné doby jak v českém, tak i zahraničním právním prostředí neoprávněně opomíjena. Publikace poskytuje nejen detailní analýzu institucionálních a hmotněprávních otázek týkajících se Euratomu, nýbrž i uvedení do celkového kontextu, v kterém Euratom vznikl a vyvíjel se. Publikace je přínosná i s ohledem na skutečnost, že v post-fukushimském období získává Euratom a bude i nadále získávat významnější roli v oblasti mírového využití jaderné energie.

JUDr. Petra Joanna Pipková, Ph.D., LL.M.eur
Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ščerba F. a kol. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012, 128 s.

Trestní právo procesní je segment českého trestního práva, který se v posledních dvou desetiletích s velkou pravidelností dostával pod drobnohled odborné veřejnosti, nezřídká z důvodu kritiky jeho přílišné zdlouhavosti či administrativní náročnosti. V návaznosti na tyto nedostatky docházelo a postupně stále dochází k začleňování stále nových institutů vedených snahou o posílení tzv. racionalizace trestní justice, tj. o její větší efektivnost, zjednodušení a odbřemenění některých složek, kdy od 1. 9. 2012 došlo s účinností zákona č. 193/2012 Sb. k posílení těchto snah o další nástroj, nazývaný dohoda o vině a trestu, jenž představuje v českém právním prostředí zcela nový trestněprocesní institut, vystavěný na principu tzv. vyjednávané spravedlnosti, jehož kořeny sahají do oblasti anglo-amerického systému common law.

Jelikož se jedná o institut nový, a to ještě do určité míry kontroverzní, docházelo již v průběhu legislativního procesu mezi různými trestněprávními odborníky k četným polemikám, zkoumajícím z různých úhlů pohledu jeho klady a zápory, jež vyústily v řadu odborných článků. První vědeckou publikaci v tomto směru však představuje dílo s názvem Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice, které vydalo nakladatelství Leges a bylo zpracováno kolektivem autorů pod vedením JUDr. Filipa Ščerby, Ph.D.

Tato publikace představuje velký přínos pro českou trestněprávní odbornou literaturu, a to nejen rychlostí, s níž autorský kolektiv zpracoval uvedenou problematiku, nýbrž i z důvodu širšího

pohledu na současné možnosti racionalizace trestní justice v rámci trestního procesu, opírající se nejen o teoretická východiska pro řešení nastolených problémů, nýbrž i o praktické poznatky získané ze statistických údajů a zahraniční zkušenosti.

Již na první pohled je zřejmé, že převážná část příspěvku je věnována právě otázce institutu dohody o vině a trestu, kdy po prvotním představení a následném zmapování legislativních snah o začlenění tohoto institutu do českého trestního práva je zde jasně patrná snaha autorského kolektivu zkoumat tento institut z pohledu všech tří hlavních aktérů dohody, tj. státního zástupce, obviněného (resp. jeho obhájce) a soudu. Zároveň je pro srovnání prezentováno fungování a praktické poznatky, jež byly dosud získány v rámci slovenské právní úpravy, což lze považovat za naprosto racionální přístup, neboť jsou to právě jmenované subjekty, jimž by měla tato publikace usnadnit seznámení se s novým institutem. Zbýlá část příspěvku působí jako vhodné doplnění poznatků o evolučních změnách některých dalších institutů (např. odklonů v trestním řízení) směřujících k větší rychlosti a efektivitě trestního procesu.

Za jádro díla lze považovat kapitoly č. 3, 4 a 5, ve kterých jsou postupně zkoumány a analyzovány stěžejní úkoly, činnost a postavení státního zástupce, obhajoby a soudu v průběhu jednotlivých fází „dohadovacího“ řízení, přičemž nutno dodat, že v podstatných prvcích není opomenuta ani role poškozeného. Lze vyzdvihnout, že každá z těchto kapitol obsahuje komplexní logické pojednání, které v sobě zahrnuje rozebrání celé škály jednotlivých úkonů, pro jejichž plnění jsou jednotlivé subjekty legálně oprávněny či povinny, a to od počátku tohoto procesu až do jeho úspěšného či neúspěšného završení, včetně upozornění na jednotlivé problémy, které mohou v daném kontextu vznikat.

V rámci kapitoly třetí podrobuji autoři práce obecnému rozboru např. podmínky postupu státního zástupce před a po uzavření dohody o vině a trestu nebo její obsahové náležitosti, kdy v souvislosti s posledně uvedeným, a v souladu s § 175a odst. 6 písm. f) tr. řádu, je zcela správně konstatováno, že hlavním předmětem procesu vyjednávání mezi státním zástupcem, obviněným a jeho obhájcem nemůže být právní kvalifikace stíhaného činu, nýbrž sankce, kterou bude obviněný postižen, což představuje opětovné posílení role státního zástupce v trestním řízení a také jeho odpovědnosti za volbu přiměřené trestněprávní reakce za spáchaný trestný čin. Autoři publikace v této souvislosti navíc správně podotýkají, že dohoda o vině a trestu musí obsahovat přesnou právní kvalifikaci stíhaného skutku i z důvodu, že ani soud se ve svém rozhodnutí od ní nemůže odchýlit (§ 314p odst. 1 tr. řádu), neboť si nelze v podmínkách českého trestního práva představit situaci, že by soud na základě zjištěného skutkového stavu dovozoval vědomě nesprávnou právní kvalifikaci.

Kapitola čtvrtá pojednává o postavení obviněného v dohadovacím řízení, jenž musí být v souladu s § 36 odst. 1 písm. d) tr. řádu povinně zastoupen obhájcem, kdy dále jsou rozebírány s tím související problémy odměňování nutné obhajoby, je zmíněna rovněž role obhajoby ve vztahu k nárokům poškozeného či je hovořeno o možnostech přezkumu prohlášení obviněného o spáchání stíhaného skutku. Autory publikace je na tomto místě řešena i velmi zajímavá otázka týkající se možnosti odstoupení obviněného od dohody o vině a trestu v rámci veřejného zasedání, kdy zákon s touto možností nepočítá a neřeší ji, což jednoznačně vystihuje nedotaženost této části právní úpravy, přičemž autory je zastáván logický názor, že i když jsou splněny všechny ostatní podmínky pro uzavření dohody o vině a trestu, tak soud v souladu s § 314r odst. 2 tr. řádu nezbu-
de nic jiného, než ji jako nesprávnou neschválit, a to z důvodu absence obligatorní podmínky v podobě souhlasu obviněného.

V kapitole páté se autoři publikace velmi podrobně zabývají postavením soudu v rámci „dohadovacího“ řízení, kdy předně je zvoleno správné konstatování, že institut dohody o vině a trestu podléhá ústavnímu principu obsaženému v čl. 90 Ústavy ČR, podle kterého může o vině určité osoby za spáchání trestného činu a o uložení trestu za tento čin rozhodovat pouze soud, a dále se jejich pozornost logicky zaměřuje na okolnosti tvořící dle § 314r odst. 2 tr. řádu čtyři druhy legálních překážek neumožňujících soudu dohodnuté podmínky schválit, přičemž pro lepší představu

jsou uváděny konkrétní situace, které může soud v rámci veřejného zasedání reálně posuzovat. V deklarované rovině se rovněž ztotožňují s názorem autorského kolektivu, jenž hovoří v souvislosti s tímto institutem o zesílení již tak velkého nebezpečí spočívajícího v nerovnosti přístupu k postihu pachatelů trestných činů, kdy již ze stávající aplikační praxe je zřejmé, že výběr druhu a výměry trestu je značně individuální záležitost, ve které hrají roli faktory jako schopnost vyjednávání obhájce, vytiženost státního zástupce nebo soudu, jejich ochota využívat zrychlené formy trestního řízení apod.

Jednu z velmi zajímavých a přínosných částí publikace představují kapitoly 6 a 7, v nichž se autorský kolektiv pokusil interpretovat praktické poznatky, jež byly dosud získány z více než šestiletého fungování institutu dohody o vině a trestu v prostředí platného slovenského trestního práva. Jedná se o počin racionální a účelný, neboť i přes úplnou rekodifikaci slovenského trestního práva a odlišnosti v jednotlivostech jsou si obě právní úpravy svým uspořádáním stále velmi blízké, o čemž svědčí i relativně hojné využívání slovenské úpravy jakožto inspirujícího systému při zavádění nových institutů (např. domácího vězení) do českého trestního práva. K přehlednosti této části přispělo rovněž zachování koncepce vycházející z části předchozí, kdy je nám autory nejprve nabízen pohled praxe slovenských prokurátorů, přičemž za nejzajímavější lze považovat statistiky využívání tohoto institutu a aplikační problémy, s nimiž byla dosud slovenská prokuratura konfrontována, a posléze pohled obhajoby, který tvoří jedno z mála „slabších“ míst této publikace, neboť je zaměřen převážně teoreticko – popisně, přičemž praktické poznatky a problémy, s nimiž je slovenská obhajoba v souvislosti s institutem dohody o vině a trestu konfrontována, jsou, nesouladně s cílem této publikace, zmíněny pouze okrajově.

V návaznosti na shora uvedené si dovoluji vyslovit přesvědčení, že ke škodě věci nebyla ze strany autorského kolektivu věnována v této publikaci alespoň dílčí pozornost praktickým poznatkům o fungování institutu dohody o vině a trestu v rámci některé ze zemí anglosaského právního systému, a to i při vědomí skutečnosti, že v těchto zemích má daný institut (zde nazývaný jako *plea bargaining*) mnohem delší tradici, než v kterékoli zemi náležející k systému kontinentálnímu.

Jak již bylo shora uvedeno, v nezanedbatelné části publikace se autorský kolektiv věnuje mapování povětšinou progresivních změn, jimiž v posledním období prošly některé ze stávajících prostředků racionalizace trestního řízení, konkrétně se jedná o tzv. odklony v trestním řízení a o institut spolupracujícího obviněného, jenž by měl umožnit efektivnější postupy v rámci stíhání organizovaného zločinu. Je třeba uvést, že oblasti odklonů je pozornost věnována naprosto oprávněně, neboť prakticky všechny odklony, jichž lze využít v souvislosti se stíháním dospělých pachatelů, doznaly určitých změn. Platí to obzvláště pro instituty podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání (§ 307 a 179g tr. řádu), jež lze nově legitimně využít v řízení o trestných činech spáchaných v silničním provozu, neboť obviněný se nově může zavázat, že se zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil trestného činu [§ 307 odst. 2 písm. a), § 179 odst. 2 písm. a) tr. řádu], což odstranilo dosavadní nemožnost jeho postižení formou trestu zákazu činnosti již v rámci odklonu, a zároveň by mělo zaručit určité zrychlení při vyřizování této agendy, avšak jak autoři publikace přiléhavě poznamenávají, ani nová úprava nezaručuje, že bude vidina racionalizace trestní justice v tomto směru zcela naplněna. Ostatní změny a jejich následky pro oblast odklonů jsou zmíněny pouze telegraficky, i když by si bylo možné představit jejich bližší rozpracování.

Začlenění institutu spolupracujícího obviněného neboli korunního svědka do rámce publikace pak vnímám jako určitou formu zamyšlení autorského kolektivu nad dalšími možnostmi racionalizace trestního řízení v do jisté míry „netradiční“ oblasti postihu organizovaného zločinu, když současně navozují důležité a zajímavé problémy, jež v souvislosti s materií obsaženou v § 178a tr. řádu vznikají.

Dílo Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice lze z celkového pohledu považovat za zdařilé a kvalitní hned z několika důvodů. Přehlednost, účelnost, komplexnost, nastínění některých zahraničních poznatků, identifikace a možnosti řešení základních problémů

institutu dohody o vině a trestu de lege ferenda a také rozbor změn, jimiž prošly v posledním období některé další instituty umožňující větší racionalizaci české trestní justice, to vše svědčí o vysoké úrovni odborných znalostí autorského kolektivu a s tím související vysoké vědecké úrovni publikace.

Další hodnotu práce generuje zřetelně zvolené účelné členění, jehož přínos lze spatřovat v zaměření se na pomoc subjektům, které budou v praxi řešit konkrétní problémy a nedostatky dosud „syrové“ právní úpravy institutu dohody o vině a trestu, a to státním zástupcům, obhájčům a soudcům, jimž by měl tento příspěvek pomoci lépe pochopit tento, do jisté míry revoluční, institut a usnadnit jim jeho možnou aplikaci. Je důvodné se domnívat, že ze strany těchto subjektů bude rovněž pozitivně vnímáno zmapování změn, jimiž v posledním období prošly instituty tzv. odklonů v trestním řízení a spolupracujících obviněného.

V neposlední řadě nelze pominout, že uvedená publikace skrývá velký potenciál studijního materiálu obsahujícího shrnutí nejnovějších poznatků z oblasti možností racionalizace trestní justice, a proto by se mohla stát vhodnou učební pomůckou nejen pro studenty práv, ale také pro právní a justiční čekatele nebo advokátní koncipienty připravující se na složení odborných zkoušek.

JUDr. Vladimír Lichnovský

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci